

psychological, educational and linguodidactic literature. In particular, the views of Vashulenko, Yu Karaulov, Yuri Prokhorov, N. Cherkasova on the notion of speech and language identity, the main differences between them are considered. So, "linguistic identity" is considered as an integrative phenomenon that consists of certain structural elements relating to language, speech and extralinguistic phenomena. The author notes that linguistic identity includes communicative competence and linguistic ability, developmental disorders, which in turn leads to problems with socialization and adaptation of the individual in modern society. Apparently, there is a need for further research and development of this phenomenon with the increasing number of speech disorders in children and adults.

Key words: language, speech, language activities, language identity, language identity, competence approach, socialization and adaptation.

Received 28.04.2015

Reviewed 14.05.2015

Accepted 12.06.2015

УДК 376:616.896-053.5

М. А. Гужва

masha_guzhva@mail.ru

ПЕРЕДУМОВИ НАЛАГОДЖЕННЯ МІЖВІДОМЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ДОПОМОГИ АУТИЧНИМ ДІТЯМ

Guzhva M.A. Prerequisites of establishing interagency of experts in the process of helping autistic children/ M.A. Guzhva // Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 1.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 95–106

М.А. Гужва. Передумови налагодження міжвідомчої взаємодії фахівців у процесі допомоги аутичним дітям. Автор статті робить спробу дослідити основні характеристики розвитку осіб з розладами аутистичного спектру, з'ясувати особливості психолого-педагогічного, медичного й соціального супроводу, визначити передумови налагодження комплексної міжвідомчої допомоги аутичним дітям.

У процесі дослідження з'ясовано, що розлади аутистичного спектру – складне первазивне відхилення в розвитку, основними

ознаками якого є порушення потреби у спілкуванні; дефіцитарність вербальних і невербальних форм спілкування; різноманітні стійкі повторювані і стереотипні форми поведінки, інтересів і видів діяльності; порушення загального рівня рухової активності; швидка перенасиченість і підвищена стомлюваність; порушення сприйняття; особливості інтелектуального розвитку; нездатність до довільної імітації; деструктивні форми поведінки і страхи.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження підтвердив, що діти з розладами аутистичного спектру мають бути охоплені різними освітніми впливами в межах спеціальних дошкільних, шкільних чи реабілітаційних установ, у процесі вибору яких враховувалися б їхні дизонтогенетичні психофізичні, нейропсихологічні, психолінгвістичні особливості. З'ясовано, що у випадку раннього виявлення порушень і вчасного надання допомоги, можливе зменшення ступеня вираження багатьох проявів аутизму надалі.

Доведено, що на сьогодні недостатньо налагоджена взаємодія між представниками різних відомств, які займаються супроводом аутичних осіб, а отже, залишається нерозв'язаною проблема відбору оптимальних напрямів, форм навчання та виховання таких дітей, виникають труднощі у процесі використання адекватних освітньо-корекційних методів та технологій.

З'ясовано, що для організації ефективного навчання аутичних дітей необхідно налагодити систему їх взаємовідносин з іншими фізичними особами (насамперед, батьками, опікунами), організаціями, установами, громадськими об'єднаннями. Діти та сім'ї, у яких ростуть аутичні діти, потребують комплексного – медичного, психолого-педагогічного соціального супроводу.

Ключові слова: розлади аутистичного спектру, комплексна взаємодопомога, аутичні діти, корекційний процес, реабілітаційні заходи.

М.А. Гужва. Предпосылки налаживания межведомственного взаимодействия специалистов в процессе помощи аутичным детям. Автор статьи делает попытку исследовать основные характеристики развития лиц с расстройствами аутистического спектра, выяснит особенности психолого-педагогического, медицинского и социального сопровождения, определит предпосылки налаживания комплексной межведомственной помощи аутичным детям.

В процессе исследования установлено, что расстройства аутистического спектра – сложное первазивное отклонение в развитии, основными признаками которого являются нарушения потребности в общении; дефицитарность вербальных и невербальных форм общения; различные устойчивые повторяющиеся и стереотипные формы

поведения, интересов и видов деятельности; нарушения общего уровня двигательной активности; быстрая перенасыщенность и повышенная утомляемость; нарушения восприятия; особенности интеллектуального развития; неспособность к произвольной имитации; деструктивные формы поведения и страхи.

Анализ научной литературы по проблеме исследования подтвердил, что дети с расстройствами аутистического спектра должны быть охвачены различными образовательными действиями в рамках специальных дошкольных, школьных или реабилитационных учреждений, в процессе выбора которых учитывались бы их дизонтогенетические психофизические, нейропсихологические, психолингвистические особенности. Выяснено, что в случае раннего выявления нарушений и своевременного оказания помощи, возможно уменьшение многих проявлений аутизма в дальнейшем.

Доказано, что на сегодня недостаточно налажено взаимодействие между представителями различных ведомств, которые занимаются сопровождением аутичных лиц, а следовательно, остается нерешенной проблема отбора оптимальных направлений, форм обучения и воспитания таких детей возникают трудности в процессе использования адекватных образовательно-коррекционных методов и технологий.

Выяснено, что для организации эффективного обучения аутичных детей необходимо создать систему их взаимоотношений с другими физическими лицами, организациями, учреждениями, общественными объединениями. Дети и семьи, в которых растут аутичные дети, требуют комплексного – медицинского, психолого-педагогического социального сопровождения.

Ключевые слова: расстройства аутистического спектра, комплексная взаимопомощь, аутичные дети, коррекционный процесс, реабилитационные мероприятия.

Постановка проблеми. Розлади аутистичного спектру – складне первазивне відхилення в розвитку, основними ознаками якого є якісні порушення соціальної взаємодії, вербальної і невербальної комунікації, а також обмежені, повторювані і стереотипні форми поведінки, інтересів і видів діяльності. Ці розлади проявляються, як правило, у дитячому віці, але не пізніше п'яти років. З віком симптоми аутизму змінюються, але основні їхні риси зберігаються, тому діти з такими розладами потребують організації спеціальних умов для навчання, а подекуди навіть створення окремих освітніх структур. Оскільки виховання і навчання є найважливішою складовою комплексної системи супроводу осіб з розладами аутистичного спектру, на часі розробка такої системи із залученням фахівців різних відомств для забезпечення більш високого

рівня соціалізації та соціальної адаптації дітей з аутистичними розладами, їхньої інтеграції в суспільство, гідного рівня життя.

Аналіз актуальних досліджень. Упродовж останніх років до проблеми комплексної допомоги дітям з аутистичними розладами зверталися психологи і педагоги з різних країн світу (К. С. Лебединська [6], В. В. Лебединський [7], О. С. Нікольська [8], К. О. Островська [9], Т. В. Скрипник [10], А. П. Чуприков, Г. М. Хворова [12], Д. І. Шульженко [13], D. Asperger [14], С. Christensen, F. Rizvi [15], R. J. Clelland, D. G. Eure [16], R. D. Rothman [17], D. Westling [18]). Їхні дослідження переконують, що діти зі спектром аутистичних розладів мають бути охоплені різними освітніми впливами в межах спеціальних дошкільних, шкільних чи реабілітаційних установ, у процесі вибору яких враховувалися б їхні дизонтогенетичні психофізичні, нейропсихологічні, психолінгвістичні особливості.

У сучасній вітчизняній спеціальній освіті домінують дитиноцентристські тенденції (І. Д. Бех, В. І. Бондар, А. А. Колупаєва, С. Ю. Конопляста, С. Д. Максименко, С. П. Миронова, В. В. Тарасун, А. Г. Шевцов, М. К. Шеремет, Л. І. Фомічова, О. П. Хохліна), які є основою для розвитку інноваційних форм організації навчального процесу, змісту, методів, прийомів, технологій навчання та виховання аутичних дітей.

Науково-теоретичну базу для організації комплексної допомоги дітям з аутистичними розладами в нашій державі розробляє Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. На сьогодні науковцями інституту підготовлено низку навчально-методичних посібників для педагогів і батьків, метою яких є розробка адекватних і ефективних умов, методів і технологій навчання дітей з особливими освітніми потребами.

До проблеми комплексної допомоги дітям з розладами аутистичного спектру звертаються А. А. Колупаєва, Т. В. Скрипник, Л. О. Савчук [4; 10]. У публікаціях Т. В. Скрипник, А. П. Куприкова, Д. І. Шульженко досліджуються особливості психолого-педагогічного, соціального, медичного супроводу аутичних дітей, аналізуються різні методики і шляхи подолання аутичних порушень у дітей, з'ясовується доцільність їх використання і результативність [10; 12; 13].

Проте аналіз наявних досліджень дає змогу дійти висновку, що на практиці особливі освітні потреби дітей з аутистичними розладами враховуються епізодично, не задовольняються в достатньому обсязі і на належному рівні, оскільки на сьогодні недостатньо налагоджена взаємодія між представниками різних відомств, які займаються супроводом аутичних осіб, а отже, залишається нерозв'язаною проблема відбору оптимальних напрямів, форм навчання та виховання таких дітей,

виникають труднощі у процесі використання адекватних освітньо-корекційних методів та технологій.

Мета статті – дослідити основні характеристики розвитку осіб з розладами аутистичного спектру, з'ясувати особливості психолого-педагогічного, медичного й соціального супроводу, визначити передумови налагодження комплексної міжвідомчої допомоги аутичним дітям.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження [1; 4;5; 6; 8; 9; 11; 13] дав змогу визначити основні характеристики розвитку осіб з розладами аутистичного спектру, які обумовлюють необхідність створення спеціальних умов, форм і методів корекційного виховання і навчання.

До таких особливостей розвитку належать складні порушення і спотворення потреби у спілкуванні; дефіцитарність вербальних і невербальних форм спілкування, до яких входять всі види мови (усна, письмова, дактильна, жестова, дактильно-тактильна); різноманітні стійкі обмежені, повторювані і стереотипні форми поведінки, інтересів і видів діяльності; порушення соціальної взаємодії (нездатність сприймати підтекст, жарт, іронію, брати участь у рольових і соціоімітативних іграх); порушення загального рівня рухової активності (гіперактивність, рухова розгальмованість, рідше – загальмованість); у більшості випадків швидка перенасиченість і підвищена стомлюваність; порушення сприйняття (гіперсензитивність, фрагментарність, гіперселективність, симультанність, труднощі в засвоєнні сукцесивно організованих процесів), проблеми в формуванні цілісного сенсорного образу; своєрідні особливості інтелектуального розвитку, не обов'язково пов'язані з розумовою відсталістю (знижений рівень інтелекту спостерігається лише в 70-75% випадків); нездатність до довільної імітації; висока частота деструктивних форм поведінки і страхів. Як наслідок порушень у функціонуванні психіки й організму в цілому, у дітей з аутистичними розладами спостерігається нерівномірність розвитку психічних функцій (що позначається і на засвоєнні освітніх програм): статичний аспект (різні рівні сформованості окремих функцій, навичок, умінь у межах визначеного періоду); динамічний аспект (атиповість динаміки розвитку функцій і засвоєння академічного матеріалу); структурний аспект (дисоціація змістового і формального, теоретичного і практичного аспектів пізнавального процесу). Зазначені розлади формуються поступово, час їх виявлення – починаючи з народження приблизно до п'яти років, що створює можливості, у випадку вчасного надання спеціальної допомоги, для зменшення ступеня вираження багатьох проявів аутизму надалі.

Основна специфіка роботи з аутичними особами полягає в тому, що їм притаманна занижена або викривлена потреба в спілкуванні, а, як відомо, у традиційних напрямках дефектології робота базується саме на

взаємодії з дитиною. Цей факт доводить, що виховання і навчання учнів з розладами аутистичного спектру є найбільш складним напрямом корекційної педагогіки, який вимагає введення окремого розділу в програму роботи з такими дітьми.

Для організації ефективного навчання аутичних дітей необхідно налагодити систему взаємовідносин такої людини з іншими фізичними особами (насамперед, батьками, опікунами), організаціями, установами, громадськими об'єднаннями. У кожному з таких комплексів, незалежно від конкретного змісту загальної для усіх учасників проблеми, суб'єкти мають власні, особливі інтереси, які нерідко суперечать один одному і не завжди є адекватними змісту розв'язуваної проблеми.

Проблема взаємозв'язку між учасниками корекційно-реабілітаційної допомоги перебуває в центрі уваги як українських (Т. М. Дегтяренко, А. А. Колупаєва, Л. М. Томіч, А. Г. Шевцов, В. В. Тесленко та ін.), так і зарубіжних дослідників (В. Селиверстов, Д. Уестлінг, Р. Різер та ін.), які вивчали проблеми дітей з різними нозологіями.

Здійснюючи дослідження цієї проблеми, американський вчений Девід Уестлінг (Westling)[19] розробив анкету для батьків дітей із затримкою розумового розвитку. Відповідаючи на її запитання, респонденти мали оцінити різні аспекти спеціальних освітніх та інших супровідних послуг, зазначити ступінь їх важливості, рівень задоволення ними, висловити свої побажання та пропозиції. Окрім того, в анкеті містилися запитання стосовно курикулуму, послуг соціального забезпечення, шляхів залучення батьків до процесу навчання дітей і потенційних проблем, які викликають у них занепокоєння (зазначимо, що поняття курикулум (лат. *curriculum*) – багатоаспектне поняття освіти, що передбачає планування, зміст, перебіг та результат освітнього процесу [17]). Пункти анкети стосувалися моделі й окремих аспектів навчання, спектру послуг, що надаються державою, потреб в інформації, бачення батьками майбутнього своєї дитини. Автор наводить дані, що відповідаючи на запитання третього розділу анкети – «Послуги служб соціального забезпечення», – респонденти вказували, що найважливішим для них є супровід соціального працівника, на другому місці – медичні послуги, на третьому – спеціальні матеріали й обладнання для розвитку дитини; важливою є організація спілкування з іншими батьками, які мають дітей зі схожими розладами, а також соціально-психологічні консультації для батьків [19].

Вітчизняні науковці (К. О. Островська, Т. В. Скрипник, Г. М. Хворова, А. П. Чуприков, Д. І. Шульженко [9; 10; 12; 13]) акумулюють світовий досвід вивчення аутизму й докладають зусилля до розробки шляхів допомоги аутичним дітям. Так, Т. В. Скрипник пропонує загальну характеристику комплексної психолого-педагогічної технології корекції розвитку комунікативної активності дитини з

аутизмом та її основні компоненти: психолого-педагогічну діагностику дітей з аутизмом та створення індивідуальних корекційних програм, програми корекції комунікативної активності, систему корекційної роботи в умовах інтеграційного літнього табору, методику оптимізації взаємодії батьків і дітей з аутизмом [10].

Оскільки розлади аутистичного спектру в Міжнародній класифікації хвороб–10 визначаються як первазивні, тобто такі, що не лише відносяться до найрізноманітніших сфер психіки, але й стосуються розвитку нервової системи взагалі та багатьох соматичних функцій. Це обумовлює в подальшому специфічні особливості психофізичного розвитку дітей з аутистичними порушеннями. Тому, на нашу думку, діти та сім'ї, у яких ростуть аутичні діти, потребують комплексного – медичного, психолого-педагогічного та соціального – супроводу.

Медичний аспект супроводу полягає у встановленні діагнозу; використанні медичних методів як засобу створення оптимальних умов для діяльності психологів і педагогів; лікуванні супутніх психопатологічних, неврологічних і соматичних розладів; участі в розробці стратегії і тактики комплексного супроводу; медичному супроводі у шкільному та постшкільному періодах; підготовці матеріалів для психолого-медико-педагогічної комісії; виконанні інших дій комісійно-експертного характеру; участі у роботі з батьками.

Психолого-педагогічний аспект супроводу передбачає участь фахівців психолого-педагогічного профілю у встановленні діагнозу; подолання (пом'якшення) основних труднощів у дітей з аутизмом (розвиток потреби в комунікації, оволодіння формами і засобами комунікації та соціальної взаємодії, зокрема мовою; подолання проблем поведінки), тобто створення основ «життєвої компетенції»; формування інших аспектів «життєвої компетенції» (самостійність, самообслуговування, побутові навички); науково обґрунтований вибір найбільш вірогідної освітньої траєкторії; підготовка до шкільного навчання, вибір адекватної його форми, супровід процесу здобуття освіти; профорієнтація і початкова професійна підготовка; робота з батьками.

Соціальний аспект супроводу передбачає розв'язання таких питань, як встановлення інвалідності; розробка Індивідуальної програми реабілітації; реалізація низки абілітаційних заходів; соціальна підтримка сімей, у яких ростуть діти з розладами аутистичного спектру; професійна абілітація, зайнятість, працевлаштування і проживання.

Реалізація низки реабілітаційних та абілітаційних заходів, передбачених Індивідуальною програмою реабілітації осіб з інвалідністю здійснюється будь-яким закладом соціальної сфери, у якому перебуває людина.

Вивчення досвіду світової практики дозволило з'ясувати, що для встановлення діагнозу використовують клінічний метод (динамічне

спостереження, анамнестичні відомості, іноді деякі параклінічні методи), а також різний психологічний інструментарій (тести, опитувальники). Найбільш надійною (особливо в ранньому віці) є діагностика, заснована на кількох різних (у зазначеному випадку медичних і психолого-педагогічних) джерелах інформації. Як свідчать дані, діагностично значущі симптоми розладів аутистичного спектру проявляються в незрілій формі починаючи з 4-6 місяців життя, але формуються упродовж декількох років.

Аналіз результатів вивчення дітей з аутизмом, що наведені у медичній літературі, дозволив дійти висновку, що для багатьох випадків аутистичних розладів характерна складна структура інтелектуальних відхилень, до якої можуть входити як незворотні порушення, пов'язані з раннім органічним ураженням мозку (синдром «оліго-мінус»), так і явища, обумовлені обмеженням засвоєння інформації («оліго-плюс»), що досить типово для аутизму. З педагогічної точки зору, перше із зазначених явищ є незворотнім, утім друге піддається корекційним впливам за умови їх методичної адекватності та раннього початку реабілітаційних заходів.

Таким чином, своєчасність, точність, надійність встановлення діагнозу – одна з найважливіших умов раннього початку комплексної корекційної роботи і, отже, більш високої ефективності всієї послідовності лікувально-реабілітаційних заходів у соціальному, морально-етичному, репутаційному та економічному аспектах. Ранній початок комплексної корекційної роботи набуває виняткової важливості, оскільки в перші роки життя психіка і нервова система характеризуються високою пластичністю, що дозволяє більш повно реалізувати компенсаторні можливості дитини і значною мірою пом'якшити прояви багатьох симптомів аутистичних розладів (особливо вторинних і третинних). Зрештою, це підвищує ефективність комплексного супроводу в цілому (зокрема, у випадку початку корекційної роботи з дитиною в 1,5-2 роки відсоток успішної соціалізації на 10% і більше вище, ніж у тих випадках, коли фахівці починають займатися з дітьми з 4-5 років.

Вчасно надана дефектологічна допомога дозволяє попередити серйозні діагностичні помилки і неправильні організаційні рішення у практиці роботи з цими дітьми. Варто зазначити, що з віком (після шести-семи років) можливість пом'якшення або зняття синдрому «оліго-плюс» швидко знижується, і зумовлена ним інтелектуальна недостатність може стати незворотною.

Отже, від того наскільки ефективно зможуть співпрацювати всі названі вище служби в процесі надання допомоги аутичним дітям буде залежати її ефективність.

Висновки. Вивчення особливостей супроводу дітей з розладами спектру аутизму засвідчило, що на сьогодні не кожен практичний

психолог чи учитель, навіть зі значним досвідом роботи, достатньо обізнаний зі специфікою роботи з такою складною категорією дітей, як аутичні діти. Отже, ця проблема потребує нагального розв'язання; якісна й ефективна допомога дітям з аутистичними розладами можлива лише за умови налагодження системи комплексної взаємодії представників різних відомств.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці моделі комплексної взаємодії представників різних відомств, яка забезпечить ефективний супровід дітей з аутистичними розладами. Налагодження такої співпраці має забезпечуватись цілеспрямованою і злагодженою діяльністю фахівців усіх галузей.

Список використаних джерел

1. **Іванов Е. С.** Детский аутизм: диагностика и коррекция / Е. С. Иванов, Л. Н. Демьянчук, Р. В. Демьянчук. – СПб. : Дидактика Плюс, 2004. – 80 с. 2. **Інклюзивна освіта в Україні: здобутки, проблеми та перспективи.** Резюме аналітичного звіту за результатами дослідження [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://eura.org.ua/wp-content/uploads>. 3. **Колупаєва А. А.** Навчальний курс «Вступ до інклюзивної освіти» / А. А. Колупаєва, С. М. Єфімова ; МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – К., 2010. – 17 с. 4. **Колупаєва А. А.** Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук ; МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – К. : АТОПОЛ. – 2011. – 274 с. 5. **Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія управління** : монографія / Т. М. Дегтяренко. – Суми : Університетська книга, 2011. – 403 с. 6. **Лебединская К. С.** Диагностика раннего детского аутизма / К. С. Лебединская, О. С. Никольская. – М., 1991. – 346 с. 7. **Лебединский В. В.** Нарушения психического развития у детей / В. В. Лебединский // Детский аутизм : хрестоматия. – СПб., 2001.– С. 7–17. 8. **Никольская О. С.** Аутистичный ребенок: пути помощи / О. С. Никольская, Е. Р. Баенская, М. М. Либлинг. – М. :Теревинф, 1997. – 342 с. 9. **Островська К. О.** Аутизм: проблеми психологічної допомоги : навч. посіб. / К. О. Островська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 110 с. 10. **Скрипник Т. В.** Феноменологія аутизму : монографія / Т. В. Скрипник. – К. : Фенікс, 2010. – 367 с. 11. **Тарасун В.** Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом. : навч. посіб. для вищих навч. закладів / В. Тарасун, Г. Хворова; за наук. ред. В. Тарасун. – К., 2004. – 103 с. 12. **Чуприков А. П.** Розлади спектра аутизму: медична та психолого-педагогічна допомога / А. П. Чуприков, Г. М. Хворова. – Л.-М., 2012. – 200 с. 13. **Шульженко Д. І.** Психологічні основи корекційного виховання дітей з аутистичними порушеннями : автореф.дис. ...доктора психол. наук: 19.00.08 – спеціальна психологія / Д. І. Шульженко. – К.,

2010. – 46 с. **14. Asperger H.** (1944). Die Autistischen Psychopathen im Kindesalter. Archw für Psychiatrie und Nervenkrankheiten. – 117. – P. 76-136. **15. Christensen C.** Disability and the dilemmas of education and justice / Christensen C., Rizvi F. (Ed.).–Buckingham UK : Open University Press. – 1996. – P. 63-78. **16. Mc. Clelland R. J.,** Central conduction time in childhood autism / Mc. Clelland R. J., Eure D. G. // British Journal of Psychiatry. – 1992. – № 160. – P. 659–663. **17. Rothman R.** What to teach: Reform turns finally to the essential question / R. Rothman // Education Week. – 1989. – № 1(8). – P. 10–11. **18. Schopler E.** Specific and nonspecific factors in the effectiveness of a treatment system / E. Schopler // American Psychologist. – 1987. – V. 42, No. 4. – P. 376-389. **19. Westling D.** Focus on Autism & Other Developmental Disabilities [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://login.ezproxy.library.ualberta.ca/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=9706255734&loginpage=Login.asp&site=ehost-live&scope=site>

Spy`sok vy`kory`stany`x dzherel

1. **Yvanov E. S.** Detskyj autyzm: dyagnostyka y korrekcyja / E. S. Yvanov, L. N. Dem'janchuk, R. V. Dem'janchuk. – SPb. : Dydaktyka Pljus, 2004. – 80 s. **2. Inkljuzyvna osvita v Ukraini: zdotuky, problemy ta perspektyvy.** Rezjume analitychnogo zvituzha rezultatamy doslidzhennja [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu : <http://eura.org.ua/wp-content/uploads>. **3. Kolupajeva A. A.** Navchal'nyj kurs «Vstup do inkljuzyvnoi' osvity» / A. A. Kolupajeva, S. M. Jefimova ; MON Ukrainy, NAPN Ukrainy, In-t spec. pedagogiky. – K., 2010. – 17 s. **4. Kolupajeva A. A.** Dity z osoblyvymy osvithnymy potrebamy ta organizacija i'h navchannja : nauk.-metod. posib. / A. A. Kolupajeva, L. O. Savchuk ; MON Ukrainy, NAPN Ukrainy, In-t spec. pedagogiky. – K. : ATOPOL. – 2011. – 274 s. **5. Korekciyno-reabilitacijna dijal'nist' : strategija upravlinnja : monografija / T. M. Degtjarenko.** – Sumy : Universytets'ka knyga, 2011. – 403 s. **6. Lebedynskaja K. S.** Dyagnostyka rannego detskogo autyzma / K. S. Lebedynskaja, O. S. Nykol'skaja. – M., 1991. – 346 s. **7. Lebedynskij V. V.** Narushennja psyhycheskogo razvytyja u detej / V. V. Lebedynskij // Detskyj autyzm : hrestomatyja. – SPb., 2001. – S. 7–17. **8. Nykol'skaja O. S.** Autystychnyj rebenok: puty pomoshhy / O. S. Nykol'skaja, E. R. Baenskaja, M. M. Lyblyng. – M. : Terevnyf, 1997. – 342 s. **9. Ostrovs'ka K. O.** Autyzm : problemy psyhologichnoi' dopomogy : navch. posib. / K. O. Ostrovs'ka. – L'viv : Vydavnychyj centr LNU imeni Ivana Franka, 2006. – 110 s. **10. Skrypnyk T. V.** Fenomenologija autyzmu : monografija / T. V. Skrypnyk. – K. : Feniks, 2010. – 367 s. **11. Tarasun V.** Konceptija rozvytku, navchannja i socializacii' ditej z autyzmom. : navch. posib. dlja vyshhyh navch. zakladiv / V. Tarasun, G. Hovorova; za nauk. red. V. Tarasun – K., 2004. – 103 s. **12. Chuprykov A. P.** Rozlady spektra autyzmu : medychna ta psyhologo-pedagogichna dopomoga / A. P. Chuprykov,

G. M. Hovorova. – L. : M., 2012. – 200 s. **13. Shul'zhenko D. I.** Psychologichni osnovy korekciynogo vyhovannja ditejz autystychnymy porushennjamy :avtoref.dys. ... doktora psycholog.nauk: 19.00.08 – special'na psihologija / D. I. Shul'zhenko. – K., 2010. – 46 s. **14. Asperger H.** (1944). Die Autistischen Psychopathen im Kindesalter. Archwfir Psychiatrieund Neruenkrankheiten. – 117. – P. 76-136. **15. Christensen C.** Disability and the dilemmas of education and justice / Christensen C., Rizvi F. (Ed.).– Buckingham UK : Open University Press. – 1996. – P. 63-78. **16. Mc. Clelland R. J.,** Central conduction time in childhoodautism / Mc. Clelland R. J., Eure D. G. // BritishJournalof Psychiatry. – 1992. – № 160. – P. 659–663. **17. Rothman R.** What to teach: Reform turns finally to the essential question / R. Rothman // Education Week. – 1989. – № 1(8). – P. 10–11. **18. Schopler E.** Specific and nonspecific factors in the effectiveness of a treatment system / E. Schopler // American Psychologist. – 1987. – V. 42, No. 4. – P. 376-389. **19. Westling D.** Focus on Autism & Other Developmental Disabilities [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://login.ezproxy.library.ualberta.ca/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=aph&AN=9706255734&loginpage=Login.asp&site=ehost-live&scope=site>

M.A. Guzhva. Prerequisites of establishing interagency of experts in the process of helping autistic children. The author of the article makes an attempt to investigate the main characteristics of the development of people with autism spectrum disorders, to find out features of psychological and pedagogical, medical and social maintenance, to determine the prerequisites for the establishment of the complex interdepartmental help to the children with autism.

In the course of research it is found out that autism spectrum disorders - complex pervasive deviations in development, the main characteristics of which is the disorganization of the needs in communication; the lack of verbal and non-verbal forms of communication; a variety of sustainable repetitive and stereotyped behaviour, interests and kinds of activity; the disorder of the general level of a physical activity; fast oversaturation and increased fatigue; the disorder of perception; the features of intellectual development; inability to the voluntary imitation; the destructive forms of behavior and fears.

The analysis of the scientific literature on the problem of research confirmed that children with autism spectrum disorders should be covered with a variety of educational influences within special preschool, school, or rehabilitation institutions, in the selection process of which their dysontogenetic, psychophysical, neuropsychological, psycholinguistic features would be taken into account. It is found out that in case of early detection of disorders and timely assistance, it is possible to decrease the level of many autism symptoms in the future.

It is proved that nowadays the interaction between the representatives of different agencies engaged in the support of autistic individuals is not good enough, and therefore, the problem of selecting the optimal directions, forms of upbringing and education of such children remains unresolved, there are difficulties in the use of adequate educational and correctional methods and technologies.

It is found out that for the efficient teaching of autistic children it is necessary to organize the system of their relationships with other individuals (primarily parents, guardians), organizations, institutions, public associations. Children, as well as families in which autistic children grow need complex medical, psychological, pedagogical and social support.

Key words: autism spectrum disorder, complex mutual aid, autistic children, correctional process, rehabilitation.

Received 12.04.2015

Reviewed 13.05.2015

Accepted 22.06.2015

УДК 376-056.26:81-028.31

І.О. Жадленко

Ira-29@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЗА УМОВ ВИКОРИСТАННЯ КОРЕКЦІЙНО-КОМПЕНСАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Zhadlenko I.O. Innovative approaches in speech therapy for children with special needs in the context of correction compensatory technologies / I.O. Zhadlenko // Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 1.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 106–117

І.О. Жадленко. Інноваційні підходи у логопедичній роботі з дітьми з особливими потребами за умов використання корекційно-компенсаційних технологій. У статті висвітлено деякі теоретичні та практичні аспекти корекційного навчання, виховання і розвитку дітей з особливими потребами в загальноосвітніх закладах з використанням засобів арт-терапії. Розглянуто основні підходи щодо умов навчання